

TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI
THƯƠNG MẠI UNIVERSITY

PGS.TS. HÀ VĂN SỰ
(Chủ biên)

GIÁO TRÌNH **NGUYÊN LÝ** **QUẢN LÝ KINH TẾ**

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI

PGS.TS. HÀ VĂN SỰ (*Chủ biên*)

GIÁO TRÌNH
NGUYÊN LÝ
QUẢN LÝ KINH TẾ

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

MỤC LỤC

Lời nói đầu.....	7
------------------	---

Chương mở đầu

ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU MÔN HỌC

1. ĐỐI TƯỢNG VÀ NỘI DUNG NGHIÊN CỨU CỦA MÔN HỌC.....	9
1.1. Đối tượng nghiên cứu của môn học.....	9
1.2. Nội dung nghiên cứu của môn học.....	11
2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU CỦA MÔN HỌC	12
3. VỊ TRÍ CỦA MÔN HỌC.....	14

Chương 1

BẢN CHẤT VÀ VAI TRÒ CỦA QUẢN LÝ KINH TẾ

1.1. LƯỢC SỬ CÁC TƯ TƯỞNG QUẢN LÝ	17
1.1.1. Tư tưởng quản lý thời kỳ cổ đại	19
1.1.2. Tư tưởng quản lý của chủ nghĩa tư bản	21
1.1.3. Tư tưởng quản lý của chủ nghĩa Mác - Lênin.....	27
1.2. BẢN CHẤT CỦA QUẢN LÝ KINH TẾ	29
1.2.1. Khái niệm, mục tiêu và động lực của quản lý kinh tế	29
1.2.2. Đặc điểm của quản lý kinh tế.....	36
1.3. VAI TRÒ CỦA QUẢN LÝ KINH TẾ	40
1.3.1. Vai trò quản lý kinh tế của nhà nước.....	40
1.3.2. Vai trò quản lý kinh tế của các đơn vị kinh tế cơ sở.....	44

Chương 2

CHỨC NĂNG CƠ BẢN CỦA QUẢN LÝ KINH TẾ

2.1. KHÁI NIỆM VÀ PHÂN LOẠI CHỨC NĂNG CỦA QUẢN LÝ KINH TẾ	47
2.1.1. Khái niệm chức năng của quản lý kinh tế.....	47
2.1.2. Phân loại chức năng của quản lý kinh tế.....	38

2.2. CHỨC NĂNG HOẠCH ĐỊNH	53
2.2.1. Bản chất của chức năng hoạch định.....	53
2.2.2. Nội dung của chức năng hoạch định.....	54
2.3. CHỨC NĂNG TỔ CHỨC	57
2.3.1. Bản chất của chức năng tổ chức	57
2.3.2. Nội dung của chức năng tổ chức	58
2.4. CHỨC NĂNG LÃNH ĐẠO	62
2.4.1. Bản chất của chức năng lãnh đạo.....	62
2.4.2. Nội dung của chức năng lãnh đạo.....	63
2.5. CHỨC NĂNG KIỂM SOÁT	67
2.5.1. Bản chất của chức năng kiểm soát	67
2.5.2. Nội dung của chức năng kiểm soát.....	68

Chương 3

NGUYÊN TẮC QUẢN LÝ KINH TẾ

3.1. KHÁI NIỆM, PHÂN LOẠI VÀ CƠ SỞ HÌNH THÀNH NGUYÊN TẮC QUẢN LÝ KINH TẾ	73
3.1.1. Khái niệm của nguyên tắc quản lý kinh tế.....	73
3.1.2. Phân loại nguyên tắc quản lý kinh tế.....	75
3.1.3. Cơ sở hình thành các nguyên tắc quản lý kinh tế.....	76
3.2. CÁC NGUYÊN TẮC QUẢN LÝ KINH TẾ CƠ BẢN	79
3.2.1. Nguyên tắc tập trung dân chủ	79
3.2.2. Nguyên tắc kết hợp hài hòa các lợi ích kinh tế.....	84
3.2.3. Nguyên tắc tiết kiệm và hiệu quả.....	88
3.2.4. Nguyên tắc thống nhất lãnh đạo chính trị và kinh tế.....	92
3.3. YÊU CẦU VẬN DỤNG CÁC NGUYÊN TẮC QUẢN LÝ KINH TẾ.....	96
3.3.1. Nhận thức và coi trọng việc hoàn thiện hệ thống nguyên tắc quản lý kinh tế.....	96
3.3.2. Vận dụng tổng thể các nguyên tắc quản lý kinh tế.....	96
3.3.3. Lựa chọn hình thức và phương pháp vận dụng nguyên tắc quản lý kinh tế phù hợp	97

3.3.4. Cần có quan điểm toàn diện và hệ thống trong việc vận dụng các nguyên tắc quản lý kinh tế.....	97
---	----

Chương 4

PHƯƠNG PHÁP QUẢN LÝ KINH TẾ

4.1. KHÁI NIỆM VÀ VAI TRÒ CỦA PHƯƠNG PHÁP QUẢN LÝ KINH TẾ.....	101
4.1.1. Khái niệm về phương pháp quản lý kinh tế.....	101
4.1.2. Vai trò của các phương pháp quản lý kinh tế.....	102
4.2. CÁC PHƯƠNG PHÁP QUẢN LÝ KINH TẾ CHỦ YẾU.....	104
4.2.1. Phương pháp hành chính.....	104
4.2.2. Phương pháp kinh tế.....	108
4.2.3. Phương pháp giáo dục vận động.....	112
4.2.4. Vận dụng tổng hợp các phương pháp quản lý kinh tế.....	115

Chương 5

CÔNG CỤ QUẢN LÝ KINH TẾ

5.1. KHÁI NIỆM VÀ PHÂN LOẠI CÔNG CỤ QUẢN LÝ KINH TẾ.....	119
5.1.1. Khái niệm công cụ quản lý kinh tế.....	119
5.1.2. Phân loại công cụ quản lý kinh tế.....	120
5.2. CÁC CÔNG CỤ QUẢN LÝ KINH TẾ CHỦ YẾU.....	122
5.2.1. Công cụ pháp luật.....	122
5.2.2. Công cụ kế hoạch.....	127
5.2.3. Công cụ chính sách kinh tế.....	131

Chương 6

CƠ CẤU TỔ CHỨC BỘ MÁY VÀ CÁN BỘ QUẢN LÝ KINH TẾ

6.1. KHÁI NIỆM VÀ ĐẶC ĐIỂM CƠ CẤU TỔ CHỨC BỘ MÁY QUẢN LÝ KINH TẾ.....	141
6.1.1. Khái niệm và phân loại cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý kinh tế.....	141
6.1.2. Đặc điểm cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý kinh tế.....	145
6.2. YÊU CẦU ĐỐI VỚI CƠ CẤU TỔ CHỨC BỘ MÁY QUẢN LÝ KINH TẾ.....	147
6.2.1. Đảm bảo tính hệ thống, thống nhất.....	147

6.2.2. Đảm bảo tính tối ưu và kinh tế.....	148
6.2.3. Đảm bảo tính ổn định tương đối.....	148
6.2.4. Đảm bảo tính tin cậy.....	149
6.2.5. Tính linh hoạt.....	149
6.3. CÁC LOẠI HÌNH CƠ CẤU TỔ CHỨC BỘ MÁY QUẢN LÝ KINH TẾ.....	149
6.3.1. Cơ cấu tổ chức trực tuyến.....	150
6.3.2. Cơ cấu tổ chức theo chức năng.....	153
6.3.3. Cơ cấu tổ chức kết hợp trực tuyến - chức năng.....	157
6.4. CÁN BỘ QUẢN LÝ KINH TẾ.....	160
6.4.1. Khái niệm, phân loại cán bộ quản lý kinh tế.....	160
6.4.2. Vai trò của cán bộ quản lý kinh tế.....	164
6.4.3. Yêu cầu đối với cán bộ quản lý kinh tế.....	166

Chương 7

THÔNG TIN VÀ QUYẾT ĐỊNH QUẢN LÝ KINH TẾ

7.1. THÔNG TIN QUẢN LÝ KINH TẾ.....	171
7.1.1. Khái niệm, phân loại thông tin quản lý kinh tế.....	171
7.1.2. Sự cần thiết và vai trò của thông tin quản lý kinh tế.....	176
7.1.3. Hệ thống thông tin trong quản lý kinh tế.....	180
7.1.4. Yêu cầu đối với thông tin quản lý kinh tế.....	185
7.2. QUYẾT ĐỊNH QUẢN LÝ KINH TẾ.....	188
7.2.1. Khái niệm, phân loại quyết định quản lý kinh tế.....	188
7.2.2. Chức năng và vai trò của quyết định quản lý kinh tế.....	193
7.2.3. Yêu cầu và nguyên tắc đối với quyết định quản lý kinh tế.....	194
7.2.4. Quá trình và phương pháp ra quyết định quản lý kinh tế.....	199
<i>TÀI LIỆU THAM KHẢO.....</i>	213

LỜI NÓI ĐẦU

Giáo trình Nguyên lý quản lý kinh tế được biên soạn nhằm trang bị những kiến thức cơ bản và cốt lõi, mang tính tổng quan về lý thuyết quản lý kinh tế cho sinh viên chuyên ngành Quản lý kinh tế, cũng như các chuyên ngành đào tạo khác của Trường Đại học Thương mại.

Giáo trình Nguyên lý quản lý kinh tế do PGS.TS. Hà Văn Sự làm chủ biên và tập thể các giảng viên trong Bộ môn Quản lý kinh tế thuộc Khoa Kinh tế - Luật, Trường Đại học Thương mại thực hiện, đặc biệt là sự tham gia trực tiếp biên soạn của các giảng viên:

1. PGS.TS. Hà Văn Sự (Chủ biên và biên soạn Chương mở đầu, Chương 4 và Chương 5);
2. TS. Dương Hoàng Anh (Chương 1, mục 1.1, 1.2) và ThS. Ngô Ngân Hà (Chương 1, mục 1.3);
3. ThS. Vũ Thị Hồng Phượng (Chương 2);
4. ThS. Lê Như Quỳnh (Chương 3);
5. ThS. Nguyễn Minh Phương (Chương 6, mục 6.1, 6.2), và TS. Vũ Tam Hòa (Chương 6, mục 6.3, 6.4);
6. ThS. Đặng Hoàng Anh (Chương 7).

Trong quá trình biên soạn, chúng tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng Quản lý khoa học, Khoa Kinh tế - Luật, Bộ môn Quản lý kinh tế của Trường Đại học Thương mại đã động viên và tạo điều kiện về mọi mặt để nhóm tác giả hoàn thành giáo trình này. Chúng tôi cũng xin cảm ơn những góp ý để bổ sung và hoàn thiện nội dung giáo trình của các nhà khoa học trong và ngoài trường.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng, song giáo trình chắc chắn không tránh khỏi những thiếu sót, tập thể tác giả và Bộ môn Quản lý kinh tế mong nhận được những góp ý của các nhà khoa học, đồng nghiệp và bạn đọc. Thư góp ý xin gửi về Bộ môn Quản lý kinh tế, Khoa Kinh tế - Luật, Trường Đại học Thương mại.

Chủ biên

PGS.TS. HÀ VĂN SỰ

ISBN: 978-604-339-114-5

In 500 cuốn, khổ 16 x 24 cm, tại Công ty TNHH Sản xuất thương mại Hưng Hà, Đ/c: Số 9, TT Điện tử Sao Mai, Nghĩa Đô, Cầu Giấy, Hà Nội. Quyết định XB số: 1738/QĐ-HN ngày 19/7/2021. Xác nhận đăng ký XB số: 2499-2021/CXBIPH/12-195/HN. In xong và nộp lưu chiểu quý III/2021.